

Všichni máme tendenci považovat své názory a postoje za správné. Je možné sám na sobě poznat, zda jsem obětí manipulace?

Ano, tohle je důležitá otázka a není na ni jednoduchá odpověď. Člověk často dokáže odhalit, že někdo druhý se stal obětí manipulace nebo je manipulátor, ale je to velmi těžké nahlédnout u sebe. Určitě je dobrý recept být otevřený dialogu, diskutovat se svými kamarády, přemýšlet o svých názorech a o názorech druhých lidí a vůbec nebýt líný přemýšlet. Pokud člověk poctivě hledá pravdu, tak dříve nebo později si k ní najde cestu. A taky je určitě užitečná zpětná vazba od autorit, ke kterým máme důvěru, ať to jsou rodiče, učitelé, kněží a podobně.

V mnoha složitých otázkách, například o masové migraci, nalézáme mnoho vzájemně protikladných stanovisek. Jde v těchto případech vůbec rozpoznat, jaké jsou ty správné?

Ano, to je také dobrá otázka. Svět není černobílý, ale spíše komplikovaný, dobro a zlo se často prolínají, pravda bývá nejasná, lež se často vydává za pravdu, jak se v tom tedy vůbec zorientovat? Může to být těžké a není na to asi jednoznačná odpověď. Často záleží na úhlu pohledu a na hodnotách, které člověk zastává. Pro někoho může představovat migrační krize ohrožení a raději by sem nikoho nepustil, jiný se zase na uprchlíky dívá se soucitem a vnímá potřebu jim pomoci. A zase jsme u toho dialogu, když v něčem nemám jasno, tak je dobré o tom diskutovat a snažit se porozumět a udělat si vlastní názor. Používat zdravý selský rozum taky není od věci.

Existují lidé, kteří mají spoustu velice zvláštních názorů, třeba, že vše, co se děje, je řízeno super tajnými organizacemi. Jak s těmito lidmi hovořit?

Víceméně si myslím, že vážně diskutovat se zastánci konspiračních teorií je ztráta času. Ano, dialog je při hledání pravdy naprosto

zásadní, ale předpokládá to otevřenost na obou stranách. Pokud má někdo předem hotový názor, tak ani otevřená diskuse vzniknout nemůže. Lidé, kteří propadli konspiračním teoriím, obvykle svoje názory hájí velmi vehementně a spíše je to cesta k nějakému konfliktu, než otevřené hledání pravdy. Jestliže někdo z vašich blízkých se konspiračními teoriemi zabývá, tak je asi dobré si v klidu vyjasnit vzájemná stanoviska a soustředit se na věci, které máte společné.

Existuje dezinformace a fake news i v rámci křesťanství? Je možné podlehnout manipulaci i v duchovním životě?

Fake news a konspirační teorie se nevyhýbají ani křesťanskému světu. Je to hodně

dle nich je paleontologie pavěda a veškeré nálezy kostí dinosaurů a podobně považují za podvrhy. Podle těch úplně nejradikálnějších jsou fosílie dinosaurů dílem Satana, který je zakopal, aby tak otestoval pravověrnost křesťanů. Znamé jsou také různé konspirační teorie typu Ježíš byl mimozemšťan a úplně nejvíce se to hemží různými šílenými teoriemi ve světě ezoteriky a new age, kde lze nalézt všechny možné léčitelské recepty na bohatství, boj proti astrálnímu bytostem a kdoví co všechno. Lidé mají obecně prostě rádi záhady a jednoduchá řešení složitých věcí, takže je to přitažlivější než poctivá duchovní cesta.

Děkujeme za rozhovor a přejeme mnoho ověřených a kvalitních zpráv.
Zbyněk Pavienský

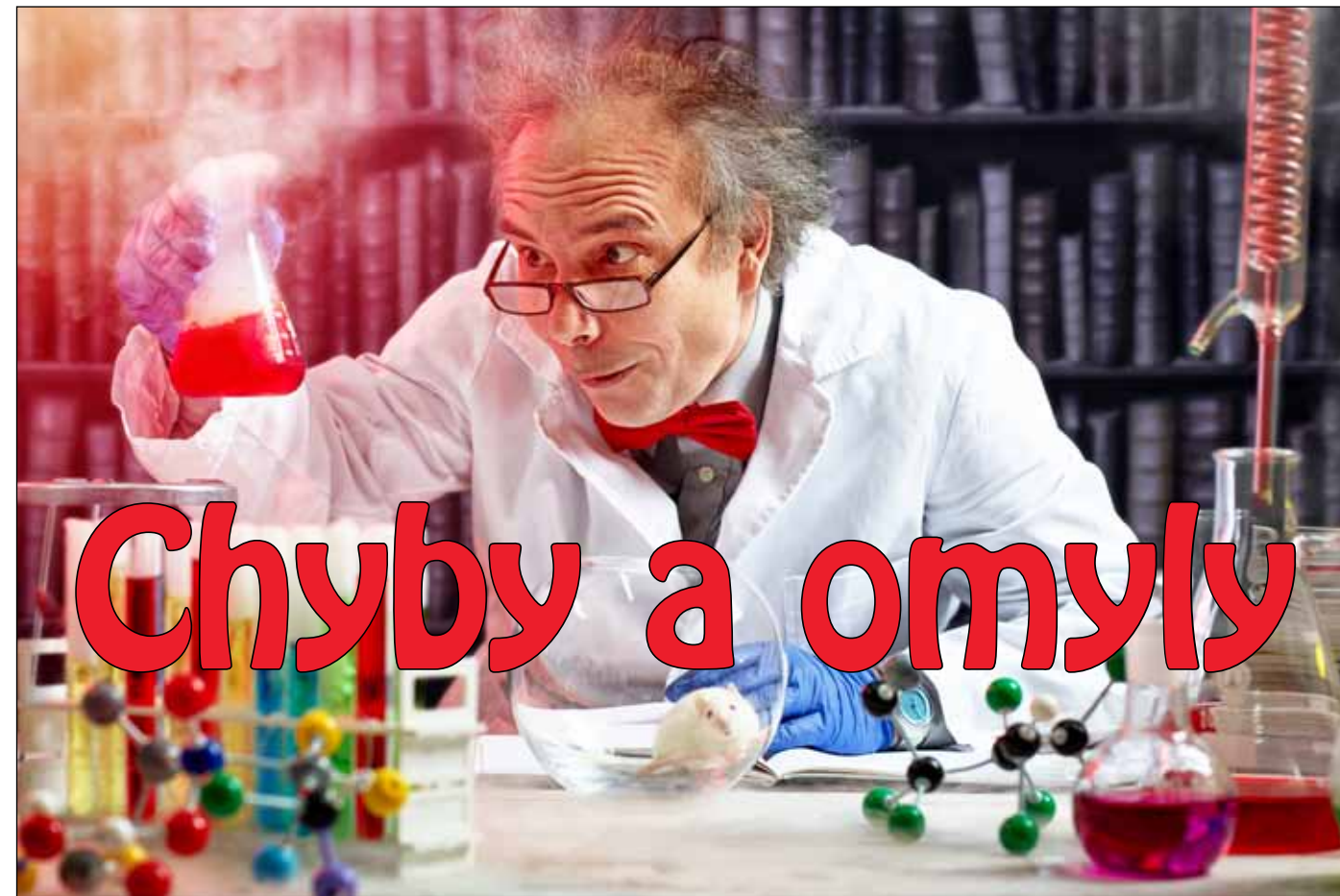
DIGITÁLNÍ ŠTÍT

K hledání pravdy v záplavě lží a polopravd slouží několik nástrojů. Pokud potřebujete ověřit zprávu, u které si nejste jisti její pravdivostí, můžete navštívit stránku www.manipulatori.cz nebo www.hoax.cz. Ověřování výroků především politiků se věnuje web www.demagog.cz. Podéřelé fotografie můžete zkontrolovat na www.tineye.com nebo úplně jednoduše kliknete na obrázek pravým tlačítkem myši a vyberete Vyhledat obrázek pomocí vyhledavače Google. Vyhledavač najde, kde všude se obrázek objevil.

TOMÁŠ TETIVA
49 let, ženatý, 1 dítě,
vystudoval Fakultu sociálních
studií MUNI,
pracuje jako redaktor tiskového
střediska ČBK,
oblíbená kniha – Pierre Teilhard de
Chardin: Chuť žít,
oblíbený citát – Všechno zkou-
mejte, dobrého se držte, zlého se
chraňte v každé podobě.
(1 Tes, 5, 21–22)

Foto: fotorena.de, urbans78, adzicnatasa, pathdoc, Prostock-studio, Drobot Dean - Adobe stock; Archiv autora; Public domain

Chyby a omyly

ZBYNĚK PAVIENSKÝ

„Není nejmenších pochybností, že máme před sebou šílenou teorii. Otázkou je, zdali je natolik šílená, aby mohla být správná.“ Tuto větu neproněsl žádný šílenec, ale Niels Bohr, nositel Nobelovy ceny za fyziku. Přesto, že se věda řídí přísnými metodami, občas zabloudí do slepých uliček a slavnostně objeví... omyl. Ostatně již staří Pythagorejci tvrdili: „Naše výpočty jsou správné, to skutečnost se mýlí.“ Pojďme se podívat na několik známých vědeckých omylů.

Chyby se dopustil i nejznámější vědec 20. století Albert Einstein. Při práci nad obecnou teorií relativity, která propojila prostor, čas a hmotu, mu vyšlo, že vesmír se musí buď smršťovat, nebo rozpínat. Tato představa ho natolik vylekala, že jako vesmírný svorník zavedl tzv. kosmologickou konstantu. Když v roce 1929 Edwin Hubble na tehdejším největším teleskopu pozorováním ověřil, že vesmír se skutečně rozpíná, Einstein prohlásil, že kosmologická konstanta byla „největší volovinou jeho života“.

VĚDECKÝ FAKE

Držitelé Nobelovy ceny by měli být něco jako knížata mezi vědci, přesto se mezi nimi vyskytne pár takových, kteří nejvzácnější vědeckou cenu dostali za chybný výsledek.

Příkladem může být Johannes Fibiger, který Nobelovu cenu za fyziologii a medicínu získal za objev mikrobiu, který měl údajně způsobovat rakovinu. Později se ukázalo, že jeho mikrob nemá s rakovinným bujením nic společného. Omyl ve vědě ale není nic, čím by věda mohla být jakkoliv ohrožena, neboť věda je založena především na vyvracení omylů. Ostatně tušení J. Fibigera o původu onkologických onemocnění byla později potvrzena, byť se jednalo o jiné mikroby, než držitel Nobelovy ceny předpokládal.

OMYLNÉ UČEBNICE

„Téměř všichni savci – tedy třeba i myš, žirafa a člověk – mají sedm krčních obratlů.“

Už jste tuto větu někde četli nebo se učili? Je to možné. Mnohé omyly jsou tak rozšířené, že se již po desetiletí objevují ve školních učebnicích. Typickým příkladem je žira-

fa a jejích sedm krčních obratlů. Bohužel to není pravda. Žirafa má o jeden krční obratel více a je to tím, že poslední hrudní obratel se vytvaroval do podoby krčního. Díky tomu má žirafa krk posazený dozadu a naopak jí vyčuhuje hrudní kost. „Učebnicové pravdy“ nemusí být vždy úplně pravdivé.

Počet krčních obratlů žiraf je jistě zajímavý, ale omyl nemůže způsobit žádnou větší katastrofu. To bohužel není případ ambiciózního projektu Mars Climate Orbiter Spacecraft, který chtěl na oběžnou dráhu Marsu vyslat sondu, která by sledovala martánské počasí a pátrala po přítomnosti vody. Raketa bez větších problémů dorazila k Marsu a místo klidného přistání se vší silou rozmázla o povrch rudé planety. Kde se stala chyba? Vyšetřování zjistilo, že anglický dodavatel softwaru počítal sílu v librách za sekundu, zatímco americká NASA v kilogramech, respektive v newtonech za sekundu. Drobná programátorská chybička, která vyšla na „pouhých“ 125 miliónů dolarů.

UŽITEČNÉ OMYLY

Udělat chybu je vždy bolestivé. Přesto pro nás mohou být chyby přínosné, když se z nich nezhroutíme, ale naopak poučíme. Všichni se mýlíme, všichni chybujeme, nejen vědci. Ale po vzoru vědců bychom měli k našim omylům přistupovat otevřeně a bez sebelibosti. Nevadí, že chybujeme, hlavně když nepropadáme zoufalství. Přeji vám mnoho šťastných chyb.

Foto: luckybusiness, Viacheslav Iakobchuk - Adobe stock